

AQRAR SAHƏNİN İNNOVASIYALI İNKİŞAFINDA ELMİ TƏDQIQAT MÜƏSSİSƏLƏRİNİN ROLU

Abbasov Vahid Hacıbəy¹, Xəyalə Balayeva İxtiyar²

XÜLASƏ

Tədqiqatın məqsədi - kənd təsərrüfatı sektorunda innovasiyaların təşviq edilməsi yollarını və elmi tədqiqatlar üçün müxtəlif maliyyə mənbələrini, eləcə də ölkə daxilində yaradıcılığa təşviq etmək üçün görülmüş tədbirlərin təsir mexanizmini araşdırmaqdır.

Tədqiqatın metodologiyası - Elmi-tədqiqat müəssisələrinin yanaşması kənd təsərrüfatı sektorunda innovasiya strategiyasının icrası prosesinə metodik yanaşmanı, onun yaradılması və icrası ilə bağlı bütün tələb olunan tədbirlərin əlaqələndirilməsini əks etdirir.

Tədqiqatın tədbiqi əhəmiyyəti - Əsas məqsəd və vəzifələrin formalaşdırılması, təşkili, qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olmaq metodu, innovativ fəaliyyətin hərtərəfli mənimsənilməsi, innovasiya strategiyasının həyata keçirilməsinə sistemli yanaşmanın mahiyyətini təşkil edir.

Tədqiqatın nəticələri - Elmi- tədqiqat müəssisələrinin təşviq edilməsi ilə çoxsaylı innovativ layihələrin həyata keçirilməsi aqrar sahədə inkişafın formalaşmasına təkan vermişdir.

Tədqiqatın elmi yeniliyi -yerli və xarici təcrübələrə əsaslanaraq yeni texnika və texnologiyalardan istifadədə elmi-tədqiqat müəssisələrinin rolunun araşdırılmasıdır.

Açar sözlər: Aqrar sahə, kənd təsərrüfatı, innovasiya, müəssisə, tədqiqat

Giriş. Kənd təsərrüfatının davamlı inkişafına nail olmaq ölkənin investisiyaların, eləcə də kənd təsərrüfatı sektoruna yönəldilmiş xərclərin istiqamətləndirilməsində maraqlı olması ilə sıx bağlıdır. Bütün iqtisadi və sosial sahələrdə, fəaliyyətlərdə irəliləyiş və iqtisadi inkişafın aparıcı sahələrindən biri kimi aqrar sektorun milli məhsulun artırılmasına verdiyi töhfə əhalinin böyük bir hissəsinin məşğulluğu ilə əlaqədar olaraq məsələnin zəruriliyini tələb edir.

Kənd təsərrüfatının inkişafında ali təhsil müəssisələrinin və digər qurumların nəzdində fəaliyyət göstərən elmi tədqiqat müəssisələrinin eksperimental araşdırmalarından istifadə etməklə maksimum məhsuldarlığa nail olmaq üçün kənd təsərrüfatının inkişafı, kənd təsərrüfatı istehsalı, eləcə də bir çox kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsuldarlığının yüksəldilməsi ilə yanaşı, torpaq və su ehtiyatlarından istifadənin səmərəliliyinin artırılmasında elmi tədqiqatların rolu olduqca böyükdür (İsgəndərov, 2010).

Bazar iqtisadiyyatı şəraitində respublikamızın sosial-iqtisadi tərəqqisini sürətləndirmək, yeni iqtisadi tərəfdaşlıqlara uyğunlaşmaq və iqtisadi rayonlarda kənd təsərrüfatı sektorunun inkişaf etdirilməsi mühüm məsələlər kimi qiymətləndirilir. Ölkəmizdə kənd təsərrüfatı sektorunu irəli aparmaq, məhsuldarlığı artırmaq üçün yeni və qabaqcıl texnologiyanın tətbiqi zəruridir. Yadda saxlamaq vacibdir ki, bu gün iqtisadi artımın təmin edilməsi və ixtiraçılıq fəaliyyətini stimullaşdırmaq üçün innovasiyaların istifadəsinə əsaslanan yeni bir paradigma yaranır. Kənd təsərrüfatına yeni texnologiyanın tətbiqi və qabaqcıl elmi-innovativ tədqiqatların aparılması hazırda aktual məsələ kimi qiymətləndirilir.

¹Əsas müəllif/Corresponding author: Abbasov Vahid Hacıbəy oğlu, BDU

²Xəyalə Balayeva İxtiyar qızı, BDU-nun əyani doktorantı, e-mail: m.xayala@bk.ru

Elmi-tədqiqat müəssisələri innovativ və qabaqcıl iqtisadi inkişafı əks etdirən müasir riyazi modellərdən istifadə edərək, tədqiqatın çərçivəsi, elmi-texniki konsepsiyaların və tədqiqatların tətbiqinin kənd təsərrüfatı sektorunda ümumi gəlirin artırılmasına olan təsirini kəmiyyətcə qiymətləndirir.

Kənd Təsərrüfatı və elmi-tədqiqat müəssisələrinin qarşılıqlı əlaqəsi

Ölkəmizdə innovasiyalardan maksimum dərəcədə istifadə edilməsi kənd təsərrüfatının inkişafının əsas hərəkətverici qüvvəsi olduğu indiki şəraitdə kənd təsərrüfatı sektorunun davamlı artımını təmin edəcəkdir. İxtiraçı aqro-sənaye müəssisəsi innovativ məhsulun inkişafını nəzərdə tutan innovativ inkişafın vasitəsidir.

Statistik məlumatlara görə 2022-ci il üzrə ölkə ərazisində kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlar 4780,6 hektar olmuşdur. Cədvəl 1-dən göründüyü kimi kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu (faktiki qiymətlərlə) 10 984,2 milyon manat təşkil etmişdir. Bunun 5 538,0 milyon manatı bitkiçiliyə, 5 446,2 milyon manatı isə heyvandarlığın payına düşür. Bu yüksək göstəricilərin əsas səbəbi 2021-ci ildə elmi-tədqiqat müəssisələrinin innovativ inkişafda rolunun artmasıdır. Yəni 2021-ci ildə elmi-tədqiqat müəssisələrinin tədqiqat işlərinə ayrılmış vəsaitlərin kəskin surətdə artmışdır. Bu göstəricilər 2023-cü ildə aşağı olması gözlənilir, çünki 2022-ci ildə bu ayrılmış vəsait kəskin eniş göstərmişdir. Bunu Cədvəl 2-də görə bilərik.

Cədvəl 1.

Kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu, faktiki qiymətlərlə, milyon manat

İllər	Cəmi	Bitkiçilik məhsulları	Heyvandarlıq məhsulları
Bütün təsərrüfat kateqoriyaları			
2000	1112.4	617.7	494.7
2005	1844.8	988.2	856.6
2010	3877.7	1999.2	1878.5
2015	5635.3	2761.1	2874.5
2022	10984.2	5538.0	5446.2

Mənbə: <https://www.stat.gov.az/source/agriculture/>

Son zamanlar bəzi qabaqcıl kənd təsərrüfatı texnikalarını mənimsədiyinə görə Azərbaycan artıq global iqtisadiyyata inteqrasiya olunub. Beləliklə, bugünkü kənd təsərrüfatında dronların, ağıllı bağların, ağıllı kəndlərin, yeni əkin texnikalarının, müasir şəraitdə bioloji pestisidlərin, ekoloji cəhətdən təmiz toxumların, biotexnologiyaların yetişdirilməsində elmi-tədqiqat müəssisələrinin rolunu qeyd etmək lazımdır.

Həmçinin nəzərə almaq lazımdır ki, bu müəssisələrin inkişafı xalqın bir hissəsinin ərzaq məhsulları ilə zənginləşməsinə, yeni iş yerlərinin yaradılmasına və kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracından əldə edilən gəlirlərin maliyyələşdirilməsinə töhfə verir (Abbasova,2023).

Cədvəl 2-də 2018-2022-ci illər üzrə elmin sahələri üzrə tədqiqat və işləmələrə ayrılan daxili cari vəsaitlər göstərilmişdir. Burada kənd təsərrüfatı göstəriciləri 2021-ci ilə qədər artmış və pik nöqtəyə çatmışdır. 2022-ci il də isə bu göstəricidə kəskin eniş olmuşdur. Bunun əsas səbəbi 2021-ci ildə Qarabağ iqtisadi zonası ilə bağlı kənd təsərrüfatı sahəsinin ön plana çıxması idi. 2022-ci ildə isə daha çox təbii, ictimai və humanitar sahələr üzrə tədqiqat və işləmələrə çəkilən daxili cari xərclər artmışdır. Bu baxımdan innovativ inkişafa daha çox diqqət ayrılması labüd bir haldır.

Cədvəl 2

Elmin sahələri üzrə tədqiqat və işləmələrə çəkilən daxili cari xərclər

	2018	2019	2020	2021	2022
Tədqiqat və işləmələrə çəkilən daxili cari xərclər-cəmi, min manat	144 997.9	161 299.9	160 981.7	191 986.5	200 304.6
təbiət	33 465.9	40 468.2	40 990.6	42 842.4	52 548.7
Texniki	61 934.0	59 759.6	55 473.9	56 558.5	51 311,0
Tibb	13 635.5	18 028.6	13 871.5	17 645.0	25 122.6
kənd təsərrüfatı	10 581.8	15 117.8	19 217.3	32 644.6	17 839.2
İctimai	9 012.7	7 706.9	10 217.2	10 029.6	16 587.4
Humanitar	16 368.0	20 218.8	21 211.2	32 266.4	36 895.7

Mənbə: https://www.stat.gov.az/source/education/az/002_6.8.xls

Müasir dövrdə elmi-tədqiqat müəssisələrinin nəzdində kənd təsərrüfatının innovativ böyüməsi üçün yeni növ texnika və texnologiyaların tətbiq edilməsi ilə məhsuldarlığın artırılması nəzərdə tutulur. İnnovasiyanın müəyyən edici amili milli iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində yenilikliliyin və səmərələşdiriciliyin inkişaf etdirilməsi, iri kəşflərin və yeniliklərin meydana gəlməsi ilə ortaya çıxır. Yenilikliliyin meydana gəlməsi əsasən üç mərhələni əhatə edir:

- Texnika və texnologiyaların, və ya məhsulun istehsalına dair tədqiqatların aparılması;
- İstehlakçıların konkret tələbatının ödənilməsi üçün kifayət edici miqdarda məhsul istehsalının həyata keçirilməsi;
- yeniliklilik məhsullarının geniş istehsalı və son istehlakçılar tərəfindən istifadə olunması;

Bu üç mərhələnin məcmusu innovasiya prosesi adlanır. İnnovasiya prosesinin müvəffəqiyyətlə başa çatması bu prosesdə iştirak edən konkret təşkilatların və istehsal sahələrinin işinin əlaqələndirmə dərəcəsindən asılıdır. Bütün bunlar birlikdə innovasiya potensialını formalaşdırır. İnnovasiya potensialı dedikdə hər hansı bir təsərrüfat subyektinin və ya təşkilatın ilk olaraq innovasiyanı həyata keçirməyə, yaxud tətbiq etməyə hazır olması başa düşülür. İnnovasiyalar sahəsində ən çox yayılmış fəaliyyətlər yenilikliliyin əldə olunması və sürətlə tətbiq olunmasına hazır olan, güclü elmi-texniki komplekslərdən ibarət şəxənlmiş elmi mərkəzlərin payına düşür (Abbasov, 2017).

Kənd təsərrüfatının artım potensialında elmi-tədqiqat müəssisələrinin rolu

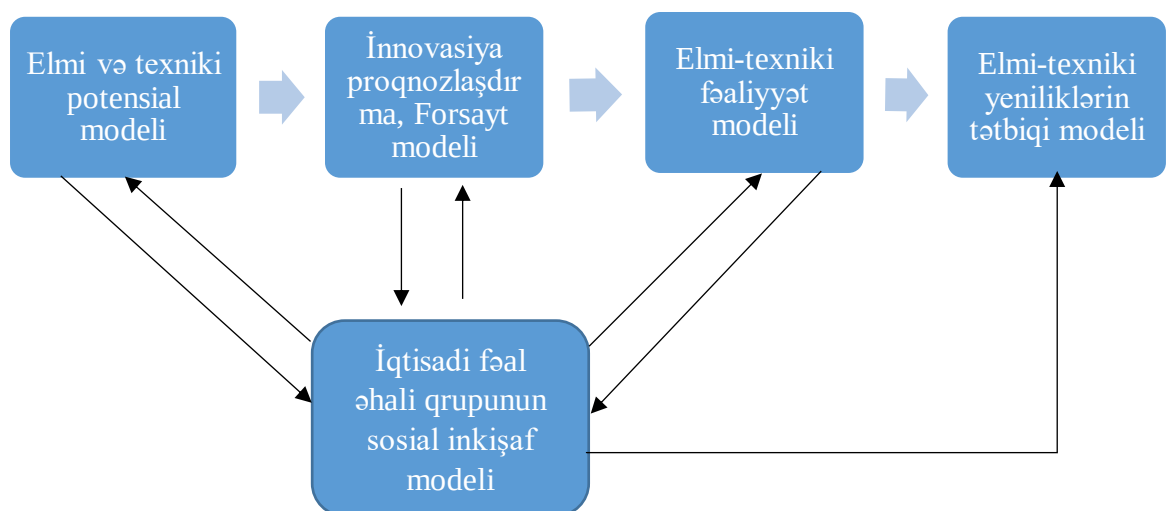
Kənd təsərrüfatı innovasiyası aqrar iqtisadiyyatın sabitləşməsi və inkişafı üçün çox vacibdir. Çünki o, kənd təsərrüfatı məhsullarına qabaqcıl elmi və texnoloji nailiyyətləri tətbiq edir. Obyektiv proses kimi elmi biliyin praktik reallığa çevrilməsi dövrü ixtiraçılıq, yenilənmə qanunauyğunluqlarını nümayiş etdirir və mühüm elmi istiqamət kimi meydana çıxır. Mənfəəti artırmaq məqsədi ilə yaradıcı fəaliyyətlə məşğul olan elmi-tədqiqat müəssisələri innovativ inkişafın əsasını qoyur (Babayeva, 2020).

Araşdırmalar göstərir ki, kənd təsərrüfatı sektorunun davamlı inkişafı üçün elmi-texniki, təşkilati və iqtisadi sahələrdə innovasiyalar vacibdir. Kənd təsərrüfatı sahəsinin kreativ yüksəlişi texniki, texnoloji, sosial, ekoloji, enerji, təşkilati və iqtisadi səmərəlilik baxımından qiymətləndirildikdə bir sıra məsələləri qabaqcadan aşkar etmək və qabaqlayıcı tədbirlərin planlaşdırılması məqsədəuyğundur. Yuxarıda qeyd olunanlar innovasiyaların tətbiqinin nəticələrinin öz standartları və ölçüləri ilə qiymətləndirilməsini tələb edir. Bu, daha çox ona görədir ki, hərəkətlərin və iqtisadi təxminlərin arxasındakı əsaslandırma artan ehtiyac vardır (Abbasova, 2023).

Elmi-tədqiqat müəssisələri həmçinin, aqrar sektora riyazi-innovativ modellər əsasında da yanaşmaqdadırlar. Kənd təsərrüfatı sektorunun intensiv artım tempinə yeni texnologiyaların istifadəsi, yaradıcı və elmi tədqiqatların nəticələri təsir edir.

Elmi-texniki potensial modeli, innovasiyaların tətbiqi modeli, elmi-texniki fəaliyyət modeli və Forsayt modeli – aqrar sektorda innovasiya proseslərinə necə yanaşıldığını təsvir edən riyazi modelin komponentləridir. .

Aşağıda kənd təsərrüfatı sənayesində geniş istifadə edilməsi nəzərdə tutulan innovasiya proseslərinin yeni riyazi modelinin blok diaqramı verilmişdir.

Sxem 1**Aqrar sahədə innovasiya proseslərinin blok sxemi**

Mənbə: https://www.etsim.az/upload/File/documents/04-2022/documents-14-file_az.pdf

Sxem 1-də göstərildiyi kimi sosial inkişaf modeli elmi və texniki kəşflərin tətbiqi modelinə birbaşa təsir göstərmək üçün digər bloklarla dinamik şəkildə qarşılıqlı əlaqədə olur. Yaradıcı proqnozlaşdırma üsullarından istifadə etməyə gəldikdə, Forsayt modeli daha effektivdir. Bu modeldən elmi, texniki və sosial inkişafın uzun müddət ərzində proqnozlaşdırılması üçün ekspert sorğularından istifadə etməklə innovasiya proseslərində uzaqgörənlik modeli kimi istifadə olunur. Uzaqgörənlik iqtisadiyyatın, cəmiyyətin, orta və uzunmüddətli perspektivin obyektivində sosial-iqtisadi və innovativ inkişafın strateji ekspert qiymətləndirilməsi üsullarını təcəssüm etdirir (Attala, 2023).

Ümumiliklə bu riyazi modellər elmi-tədqiqat müəssisələrinin aqrar sektordakı fəaliyyətinin bir hissəsini təşkil etməklə, günümüzdə Azərbaycanda daha geniş istifadə olunmaqdadır. Cədvəl 1 və 2-də əks olunan göstəriciləri nəzərə alıqda son illər ölkəmizin aqrar sektordakı inkişaf tendensiyasında bu modellərin təsirini görmək mümkündür.

Digər bir tərəfdən aqrar sektorda elmi-tədqiqat müəssisələrinin yaradıcılıq cəhdlərinə təsir edən əsas amillər iqtisadi və istehsal olaraq iki yerə ayrılmaqdadır:

İqtisadi amillər arasında:

- innovasiyaları həyata keçirmək üçün subyektlərin daxili resursları;
- hökumət tərəfindən pul dəstəyi;
- məhsula tələbatın sabitliyi;
- innovasiya xərclərinin dərəcəsi;
- maliyyə təhlükələri;
- müəyyən maddələrin məsrəf ödənişləri üçün uzunmüddətli dövrün

olması.

İstehsal amillərinin xüsusiyyətlərinə aşağıdakılar daxildir:

- müəssisələrin innovasiya qabiliyyəti;
- səlahiyyətli işçilər;
- yeni texnologiya haqqında təfərrüatlar;
- müəssisələr tərəfindən edilən ixtiraların uyğunluğu;
- satış üçün bazarlar haqqında təfərrüatlar;
- istehsalla bağlı sahələrdə yeniliklərə can atmaq.

Digər amillərə texnologiya bazarının səmərəliliyi, innovasiya bazarında rəqabət, innovasiya prosesinin əhatə etdiyi dövr, innovasiya infrastruktur, innovasiya fəaliyyətinin normativ-hüquqi sənədlər və qanunvericiliklə tənzimlənməsi və təşviqi, innovasiya və innovasiyalar arasındakı əlaqə daxildir.

Kənd təsərrüfatına innovasiyalı yanaşma

Bütün bunlarla birlikdə 2003-cü ildə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar Elm Mərkəzi sisteminə daxil olan 14 elmi tədqiqat institutu tərəfindən aqrar elmin ayrı-ayrı sahələrini əhatə edən 24 proqram, 131 elmi-tədqiqat mövzusu yerinə yetirilmişdir. Mövzuların yerinə yetirilməsində 1830 nəfər əməkdaş, o cümlədən 735 elmi işçi iştirak etmişdir. Bunların 269 nəfəri elmlər namizədi, 30 nəfəri isə elmlər doktoru olmuşdur (Abbasova, 2023).

Azərbaycanda elmi islahatların daha da dərinləşdirilməsi məqsədilə AAEM və onun struktur bölmələrinin fəaliyyəti aşağıdakı istiqamətlərə yönəldilmişdir:

- aqrar elm sahəsində alınmış nəticələrin tətbiqi, təbliği və yayımı;
- regional aqrar elm mərkəzlərinin maddi-texniki bazasının formalaşdırılması və burada tətbiqi təcrübələrin genişləndirilməsi;
- elmi kadrların hazırlanması;
- müəyyən edilmiş strateji istiqamətlər və tədqiqat prioritetləri nəzərə alınmaqla elmi işlərin davam etdirilməsi;
- beynəlxalq elmi-texniki əməkdaşlığın gücləndirilməsi;
- elmi əsaslarla toxum istehsalının artırılması.

Eyni zamanda ölkəmizdə elmi tədqiqat müəssisələrinin aqrar sektora innovativ yanaşmasında Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tabeliyində Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzinin yaranmasının böyük rolu vardır. Bu mərkəz vasitəsilə kənd təsərrüfatı sektoru daxilində bir çox fərqli sahələrə elmi-innovativ yanaşmalar olmaqdadır. Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzi tabeliyindəki fərqli qurumlarla bərabər müxtəlif fəaliyyət sahələri kənd təsərrüfatı sektoruna əvəzsiz dəstək verməkdədir. Bu mərkəzin tabeliyindəki qurumlar aşağıdakılardır: (Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tabeliyində Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzi, 2023).

- Aqrar İnnovasiya Mərkəzi
- Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti
- Aqrar Xidmətlər Agentliyi
- Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzi
- Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi
- “Aqrar tədarük və təchizat” ASC
- Baytarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu
- Bitki Mühafizə və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutu
- Dövlət Toxum Fondu
- Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutu
- Heyvandarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu
- Respublika Elmi Kənd Təsərrüfatı Kitabxanası
- Tərəvəzçilik Elmi Tədqiqat İnstitutu Publik hüquqi şəxs
- Üzümçülük Şərabçılıq Elmi-Tədqiqat institutu

Qeyd edilən hər bir qurum elmi tədqiqat müəssisəsi kimi Azərbaycanın aqrar sektorundakı innovativ yanaşmasının əsasını təşkil etməkdədir. Bu müəssisələrin spesifik sahələr üzrə araşdırmalar etmələri ilə birgə qarşılıqlı yüksək koordinasiyalı və dinamik əlaqələrinin məqsədyönlü fəaliyyəti iqtisadi inkişafa təsir edən amillərdən biridir.

Yuxarıdakı başlıqlarda göstərilən hər bir innovativ yanaşma bu qurumlarının fəaliyyətlərinin planlaşdırılmasına yardımçı olacaqdır. Hər il bu elmi tədqiqat müəssisələrinin sektor nümayəndələri ilə görüşləri keçirilərək kənd təsərrüfatındakı xronik problemlərin innovativ həlli üzrə fikir mübadiləsi aparılır. Eyni zamanda bu qurumlar məqsədi aqrar

sektorları daimi müşahidə edərək, bu sahələrdə innovativ, elmi strategiyalar hazırlamaqdadırlar.

Burada, elmi-tədqiqat müəssisələri fəaliyyətin ümumi uğurunu qiymətləndirərək, innovasiya strategiyasının icrası məqsədləri ilə əlaqəsi olmayan innovasiya sahələrini nəzərdən keçirir. Eyni zamanda, səmərəliliyə çoxkriteriyalı yanaşma, müxtəlif sahələrin müxtəlif mərhələlərində fəaliyyətin nəticələrinin məqsədlərə nail olmasının fərqləndiyini nəzərdə tutur.

Aqrar sektorda müəyyən edilmiş innovativ fəaliyyət göstəricilərinə əsaslanan innovativ inkişaf strategiyasının icrasını təmin etmək üçün elmi-tədqiqat müəssisələrdə strateji idarəetmə sistemi daxilində hər bir fərdi komponentə görə tapşırıqların icrası üçün məsuliyyət sahəsi yaradılmalıdır. Nəticədə arzu olunan nəticələrin əldə edilməsinə nəzarət etmək üçün tələb olunan göstəricilər müəyyən edilir (Rəhimova, 2023).

Elmi-tədqiqat müəssisələri tərəfindən kənd təsərrüfatında innovativ inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi mexanizminin ümumi fəaliyyətə iqtisadi təsirində əsas məqsəd strateji qərarların qəbulu üçün müddətin azaldılmasını təmin etmək, habelə onların etibarlılığını və səmərəliliyini artırmaqdır ki, bu da, əsasən, həmin göstəricilərin nə dərəcədə aydın və obyektiv müəyyənləşdirilməsindən asılıdır.

NƏTİCƏ

Kənd təsərrüfatında istifadə olunan hər bir yenilik gəliri və istehsalı artırır. Tədqiqatlar göstərir ki, innovasiyaya əsaslanan iqtisadi artım planını uğurla yerinə yetirmək üçün bir sıra ilkin şərtlər, o cümlədən əhəmiyyətli maliyyə resursları, davamlı innovasiyalar, ciddi tədqiqatlar, yeni ideyalara açıq idarəetmə, səmərəli risklərin idarə edilməsi və elmi-tədqiqat müəssisələrinin rolunun artırılması labüddür.

Bu müəssisələr tərəfindən kənd təsərrüfatında tətbiq edilən yeniliklər təbii ehtiyatlardan səmərəli istifadəni təmin etməklə yanaşı, istehsal yönümlü fəaliyyətin də artmasına səbəb ola bilər. Buna görə də kənd təsərrüfatında texnologiyadan istifadə həm iqtisadi, həm də istehsal proseslərini təmin etməklə davamlı artımı təmin edə bilər. Kənd təsərrüfatının bütün sahələrinin inkişafı innovasiya və texnologiyanın tətbiqinin son nəticəsidir.

Empirik sübutlar göstərir ki, elmi-tədqiqat müəssisələrinin innovativ inkişaf strategiyasının kənd təsərrüfatı sektorunda icra mexanizmi təşkilati tədbirlərin effektivliyi və ixtiraçılıq inkişafı ilə bağlı müxtəlif strateji yanaşmaları qiymətləndirmək şansı verir. Sübut edilmişdir ki, elmi-tədqiqat müəssisələri tərəfindən kənd təsərrüfatı sektorunda innovasiya potensialının inkişaf etdirilməsi və innovasiya planının tətbiqi üçün zəmin yaradılması vacibdir:

- kənd təsərrüfatı sahəsində innovasiya fəaliyyətinin strukturlaşdırılmasında innovasiyalardan daha səmərəli istifadə imkanları müəyyən edilmişdir;
- innovasiya fəaliyyətinin səmərəli təşkili ilə bağlı arqumentlər irəli sürülüb;
- innovasiya strategiyasının həyata keçirilməsinə sistemli yanaşmanın əhəmiyyəti əsaslandırılır;

- kənd təsərrüfatı sənayesində innovasiya strategiyasının həyata keçirilməsi müəyyən yollarla gedəcək.

Ədəbiyyat siyahısı

- 1) Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika komitəsi
- 2) Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi “Azərbaycan- Faktlar və Rəqəmlər 2023
- 3) Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tabeliyində Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzi 2023 [Elektron resurs]
URL: <https://www.agro.gov.az/az/nazirlik/merkezi-aparat-ve-struktur/tabeliyindeki-qurumlar/aqrar-elm-ve-innovasiya-merkezi>
- 4) Abbasov V.H. “Aqrar İqtisadiyyat” Bakı-2017 -s321-323
- 5) Abbasova T. Azərbaycanda innovativ aqrar sahənin inkişafı və onun prioritet istiqamətləri: [Elektron resurs] / ResearchGate yanvar 2023
URL: https://www.researchgate.net/publication/367089948_Azərbaycanda_innovativ_aqrar_sahənin_inkişafı_və_onun_prioritet_istiqamətləri
- 6) Babayeva V. Aqrar sahənin innovasiyalı inkişafının prioritet istiqamətləri // - Bakı: Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzi, Kənd Təsərrüfatı İqtisadiyyatı- 2020 № 3(33) -s. 41
- 7) Əhmədov G.Ə. “Azərbaycanın aqrar sahəsində innovasiyanın mənimsənilməsi sisteminin yaradılması” Bakı-2006 -s87
- 8) İsgəndərov R.K. Elmi-texniki tərəqqi: sosial-iqtisadi aspektlər -Bakı: Elm və təhsil,-2010, 636 s.
- 9) Rəhimova M. “ Aqrar Sahənin İnnovasiyalı İnkişafının İqtisadi Əsasları və Strategiyasının Reallaşdırılması Mexanizmi // -Mingəçevir: Mingəçevir Dövlət Universiteti, Dayanıqlı inkişaf - 2023 № 1 (3) -s60-64
- 10) Attala M. The Role of Scientific Research and Government Expenditure in Achieving Sustainable Development in The Agriculture / M.Attala, E. Zaki, // Alexandria Science Exchange Journal -2023 44 – s121-134
- 11) URL: https://www.etsim.az/upload/File/documents/04-2022/documents-14-file_az.pdf

THE ROLE OF SCIENTIFIC-RESEARCH INSTITUTIONS IN THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR

Abbasov Vahid Hajibey¹, Balayeva Khayala İkhtiyar²

Abstract

The aim of the research-is to investigate ways to promote innovation in the agricultural sector and various sources of financing for scientific research, as well as to examine the impact mechanism of measures taken to stimulate creativity domestically.

Methodology-The research methodology reflects the systematic approach of scientific research institutions towards the implementation process of innovation strategy in the agricultural sector, including the methodical approach to its creation and implementation, and the coordination of all required measures.

Practical Importance of the Research- The essence of a systematic approach to the implementation of innovation strategy lies in the formulation, organization, and method of achieving the main goals and objectives, comprehensive assimilation of innovative activity, and implementation of innovation strategy.

Results of the Research- The promotion of scientific research institutions has led to the implementation of various innovative projects, contributing to the development of the agricultural sector.

Scientific Innovation of the Research- Based on local and foreign experiences, the research explores the role of scientific research institutions in utilizing new techniques and technologies.

Keywords: Agricultural sector, agricultural enterprise, innovation, institution, research.

РОЛЬ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ В ИННОВАЦИОННОМ РАЗВИТИИ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА

Аббасов Вахид Гаджибей¹, Балаяева Хаяла Ихтияр²

РЕЗЮМЕ

Цель исследования- Исследование имеет целью изучение способов стимулирования инноваций в сельском хозяйстве и различных финансовых источников для научных исследований, а также анализ механизма воздействия мероприятий, направленных на поощрение творчества внутри страны.

Методология исследования- отражает методический подход научных исследовательских учреждений к процессу реализации стратегии инноваций в сельском хозяйстве, включая связь всех необходимых мероприятий по ее созданию и реализации.

Практическое значение исследования- заключается в систематическом подходе к освоению инновационной деятельности, что обеспечивает успешное достижение поставленных целей и задач.

Результаты исследования- привели к разработке многочисленных инновационных проектов, способствующих формированию развития в сельской области.

Научная новизна исследования- заключается в изучении роли научно-исследовательских учреждений в использовании новых техник и технологий на основе отечественного и зарубежного опыта.

Ключевые слова: сельское хозяйство, сельское хозяйство, инновации, учреждение, исследование.